МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЖУРНАЛІСТИКИ
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ

Кваліфікаційна робота бакалавра

на тему «Подкасти про історію в українському інфопросторі: особливості створення та просування»

Виконала: студентка 4 курсу, групи 6.0611-1ж
спеціальності С7 журналістика
освітньої програми «Журналістика»
Ситнікова А. М.
Керівник: доц., к.філол.н. *Усманова О. В.*
Рецензент: доц., к. філол. н. *Пирогова К. М.*

Запоріжжя 2025

ЗМІСТ

Реферат……3
Завдання……5
Вступ……7
Розділ 1. Теоретичні засади дослідження……9
1.1. Подкасти як феномен сучасного медіапростору: визначення, класифікація, функції……..9
1.2. Історичний наратив у медіа: особливості подачі історичного контенту через подкасти……...14
1.3. Український інформаційний простір і популяризація історії через аудіоформати……18
Розділ 2. Супровідна записка до творчого проєкту (подкасту)……25
2.1. Опис та обґрунтування творчого проєкту……25
2.2. Вибір цільової аудиторії та особливості просування історичного подкасту……..26
2.3. Формально-змістові характеристики подкасту (концепція, структура випусків)……..28
2.4. Особливості оформлення та стилістики подкасту……30
2.5. Технічні аспекти: запис, монтаж, платформи розміщення……..32
2.6. Зв’язок із творчим доробком (портфоліо)……...33
Висновки……35
Список використанних джерел……37
Додаток А. Додаткові зображення……..39
Додаток Б. Матеріали портфоліо……40
Додаток В. Сценарії подкастів……41
Декларація академічної доброчесності……...49
Abstract……50

РЕФЕРАТ

Тема кваліфікаційної роботи бакалавра: Подкасти про історію в українському інфопросторі: особливості створення та просування

Обсяг основного тексту: 30 сторінок

Кількість використаних джерел: 24

Мета роботи: дослідити специфіку створення, оформлення та просування історичних подкастів в умовах сучасного українського інформаційного простору, а також реалізувати авторський творчий аудіопроєкт – серію з трьох подкастів на теми ключових подій української історії, пов’язаних із втратою автономії, боротьбою за мовну ідентичність та спробами здобуття державності.

Для досягнення поставленої мети були виконані такі **завдання:**

1. Визначити особливості подкастів як сучасного медіафеномену, їхні функції, жанрові особливості та класифікаційні ознаки.
2. Проаналізувати особливості трансляції історичного наративу в аудіоформатах, зокрема роль голосу, звукового оформлення та монтажу в реконструкції подій.
3. Дослідити тенденції розвитку історичних подкастів в українському медіапросторі, зокрема їхню роль у збереженні національної пам’яті.
4. Розробити концепцію авторського історичного подкасту «10 хвилин історії», обґрунтувати вибір тем, стилістики та структури епізодів.

Об'єкт дослідження: подкасти як форма аудіокомунікації в українському медійному середовищі.

Предмет дослідження: особливості створення, змісту й просування подкастів на історичну тематику.

Формально-змістові характеристики проєкту. У межах дипломної роботи створено серію з трьох подкастів, об’єднаних під загальною назвою «10 хвилин історії». Епізоди присвячені: зруйнуванню Запорізької Січі (1775);

забороні української мови в Російській імперії; Листопадовому зриву у Львові (1918).

Кожен випуск має чітку структуру: вступна постановка історичного контексту – основна частина з елементами реконструкції подій – аналітичне узагальнення. Формат подкасту – документально-художній аудіонарис тривалістю до 10 хвилин. Проєкт поєднує авторську начитку, архівні дані, художній звуковий супровід і лаконічні історичні висновки.

Ключові слова: подкасти, історичний наратив, українська ідентичність, аудіокомунікація, український інфопростір, цифрова історіографія, популяризація історії, документальний подкаст, сторітелінг, медіаграмотність.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет журналістики
Кафедра журналістики
Рівень вищої освіти – бакалавр
Спеціальність С7 журналістика
Освітня програма «Журналістика»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
Чернявська Л. В.

«27» травня 2025 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ
Ситніковій Анні Миколаївні

1. Тема роботи «Подкасти про історію в українському інфопросторі: особливості створення та просування» (Podcasts about History in the Ukrainian InfoSpace: Peculiarities of Creation and Promotion),
керівник роботи – Усманова Олена Вікторівна, доц., к. філол. н.,
затверджені наказом ЗНУ від «07» листопада 2024 року № 1781-с.

2. Строк подання студентом роботи – 9 червня 2025 р.

3. Вихідні дані до роботи – праці таких дослідників: І. Гаврилюк, Т. Гиріна, Г. Гребньов, О. Дмитровський, М. Дорожко, Ю. Любченко.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): 1) визначити особливості подкастів як сучасного медіафеномену, їхні функції, жанрові особливості та класифікаційні ознаки. 2) проаналізувати особливості трансляції історичного наративу в аудіоформатах, зокрема роль голосу, звукового оформлення та монтажу в реконструкції подій. 3) дослідити тенденції розвитку історичних подкастів в українському медіапросторі, зокрема їхню роль у збереженні національної пам’яті. 4) розробити концепцію авторського історичного подкасту «10 хвилин історії», обґрунтувати вибір тем, стилістики та структури епізодів.

5. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Завдання видав (дата і підпис)	Завдання прийняв (дата і підпис)
Вступ	Усманова О.В., доц.	07.11.2024	07.11.2024
1 розділ	Усманова О.В., доц.	20.11.2024	20.11.2024
2 розділ	Усманова О.В., доц.	06.04.2025	06.04.2025
Висновки і додатки	Усманова О.В., доц.	05.05.2025	05.05.2025

6. Дата видачі завдання – 15 листопада 2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Скласти графік виконання роботи, визначити мету, завдання, об’єкт, предмет дослідження.	07.11.2024	Виконано
2	Написати попередній варіант вступу і змісту. Дібрати наукову літературу, визначити емпіричні джерела.	20.11.2024	Виконано
3	Опрацювати літературу, написати теоретичну частину, оформити список літератури	01.12.2024	Виконано
4	Доробити творчий проєкт, скласти його опис та обґрунтування.	10.04.2025	Виконано
5	Сформувати список творчого доробку, написати всі інші підрозділи практичної частини.	29.04.2025	Виконано
6	Написати висновки і остаточний варіант вступу.	29.04.2025	Виконано
7	Оформити всі додатки.	05.05.2025	Виконано
8	Пройти рецензування. Здати роботу на нормоконтроль.	25.05.2025	Виконано
9	Виправити недоліки оформлення і здати роботу на кафедру.	01.05.2025	Виконано

Студент Ситнікова А. М.

Керівник роботи _____ Усманова О. В.

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____Чабаненко М. В.

ВСТУП

Останніми роками подкасти стали невіддільною частиною глобального медійного ландшафту, набуваючи дедалі більшої популярності як серед творців контенту, так і серед слухачів. В українському інфопросторі цей формат також упевнено закріплюється, відкриваючи нові можливості для комунікації, просвітництва та популяризації знань, зокрема – у сфері історії. Саме історичні подкасти стали інструментом, що дозволяє наблизити складні історичні теми до широкого кола аудиторій, подаючи їх у доступній, емоційно насиченій і, водночас, фаховій формі.

Актуальність дослідження зумовлена потребою в осмисленні особливостей створення та просування історичних подкастів в умовах сучасного українського інфопростору, що перебуває у стані трансформації та активного пошуку ефективних форматів комунікації. Попри зростання інтересу до подкастингу, історичний наратив у цьому форматі досліджений ще недостатньо, зокрема в контексті поєднання елементів журналістики, популяризації наукових знань та медіапланування. Актуальність теми також посилюється у зв’язку з необхідністю протидії дезінформації, поширенню історичних фейків і формуванню критичного мислення у медіаспоживачів.

Метою дипломної роботи є дослідження особливостей створення, оформлення, просування й функціонування історичних подкастів в українському інформаційному просторі, а також аналіз потенціалу цього формату у популяризації історичних знань.

Для досягнення мети поставлено такі *завдання:*

1. Визначити особливості подкастів як сучасного медіафеномену;
2. Проаналізувати особливості трансляції історичного наративу через аудіоформати;
3. Дослідити роль історичних подкастів у структурі українського інфопростору;

4. Розробити та обґрунтувати концепцію творчого подкаст-проєкту на історичну тематику.

Об'єкт дослідження – подкасти як медіапродукт в українському інфопросторі.

Предмет дослідження – особливості створення, змісту й просування подкастів на історичну тематику.

Структура роботи: Кваліфікаційна робота бакалавра складається з реферату, вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури та трьох додатків. Обсяг основної роботи – 30 сторінок. Список використаної літератури включає 24 найменувань (викладених на 2 сторінках).

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Подкасти як феномен сучасного медіапростору: визначення, класифікація, функції

У XXI столітті цифрові технології докорінно змінили комунікаційний ландшафт, зумовивши радикальні зміни у способах створення, передавання, сприйняття та архівації інформації. У цьому динамічному середовищі, що характеризується постійним оновленням платформ, гібридизацією жанрів і високим ступенем індивідуалізації користувацького досвіду, подкасти зайняли виразне місце як адаптивна форма цифрового мовлення.

Особливу увагу до себе цей формат привертає завдяки своїй здатності створювати ефект безпосередньої, майже інтимної комунікації. Він відроджує голос як засіб комунікативної взаємодії, повертаючи нас до первинної форми оповіді, що була засадничою для людської культури в її докнижковий період. Таким чином, подкаст можна розглядати не лише як технологічну інновацію, а й як культурну практику, що поєднує традицію усного наративу з можливостями сучасних дистрибутивних платформ.

У науковій літературі подкаст визначають як цифровий аудіофайл, створений для епізодичного або серійного прослуховування онлайн. Його дистрибуція найчастіше відбувається через RSS-канали, завдяки чому користувачі можуть автоматично отримувати нові випуски на свої пристрої через спеціалізовані платформи на зразок Spotify, Apple Podcasts, Google Podcasts, Castbox та ін. Як зазначає Олексій Дмитровський, «подкаст – це найважливіший сегмент інтернет-радіо, який реалізує модель on-demand-медіа, тобто таку, що відповідає на потребу споживання контенту в зручний для аудиторії час» [5, с. 149].

Подібне трактування узгоджується з позицією, представленою в «Підручнику з крос-медіа», де подкаст визначається як форма публікації аудіофайлів (найчастіше у форматі MP3), яка реалізується за допомогою

технологій RSS або Atom, що забезпечує регулярне оновлення контенту для підписників [24].

Особливістю подкастів є їхня здатність поєднувати риси традиційного аудіомовлення з можливостями цифрових технологій. Попри те, що подкаст є винятково аудіо-форматом, його спрощене ототожнення з радіомовленням є некоректним. І. Гаврилюк слушно зауважує, що «на відміну від класичного радіо, подкастинг не підпорядковується лінійній сітці мовлення – це принципово нелінійна форма комунікації, де автор сам визначає темп, тривалість, структуру та стилістику подачі» [1, с. 73].

Наративна свобода, яку пропонує подкастинг, дозволяє створювати контент, що відповідає як масовому, так і нішевому запиту. Автор може реалізовувати власні інтонаційні стратегії, застосовувати елементи художнього монтажу, інтегрувати фонову музику, уривки інтерв'ю, історичні аудіоархіви, що суттєво збагачує сприйняття матеріалу. Подкастинг дає змогу формувати персоналізований стиль комунікації, що сприяє встановленню довірливого зв'язку з аудиторією.

Завдяки гнучкості у формі, подкаст став ефективним інструментом у сферах, які вимагають глибокого тематичного заглиблення: історії, науки, освіти, культурології, філософії. Формат дозволяє зосереджено й послідовно висвітлювати складні явища або події, що часто залишаються поза увагою традиційних ЗМІ, обмежених комерційними чи часовими рамками.

Жанрове різноманіття подкастів демонструє тенденцію до постійного оновлення і гібридизації форматів. Найпоширенішими жанрами залишаються монолог, діалог, інтерв'ю та репортаж, але з кожним роком зростає частка нових структурованих жанрів: документальні серіали, подкаст-есеї, аудіонариси, сторітелінгові формати. Т. Гиріна наголошує на тому, що «жанрова еволюція подкастів відображає їхню здатність адаптуватися до ринку, де ключовим чинником є якість оповіді – сюжетна побудова, драматургія та звукове оформлення» [2, с. 136].

Тематичний спектр українських подкастів охоплює як розважальний, так і публіцистичний, науково-популярний, культурно-освітній та історичний контент. За спостереженням І. Гаврилюк, «подкастинг в Україні стрімко розвивається у напрямі змістовного наповнення, набуваючи функцій, притаманних не лише традиційному радіо, а й новітнім медіа з глибоким суспільним змістом» [1, с. 73–74]. Особливе місце у цьому спектрі посідають подкасти, що спеціалізуються на тематиці української історії, культури, мови, проблем національної ідентичності. Вони виконують не лише функцію донесення знань, а й створюють простір для рефлексії, інтерпретації, критичного осмислення колективного минулого.

За визначенням О. Дмитровського, подкастинг –«це форма інтернет-радіо, яка завдяки гнучкості формату дозволяє реалізовувати різноманітні функції масової комунікації: інформаційні, освітні, аналітичні, культурно-збережувальні» [2, с. 150-151]. Інформаційна функція подкастів виявляється у можливості оперативного поширення знань, аналітики й інтерпретацій. Однак на відміну від класичних новинних форматів, подкасти надають слухачеві контекст, особисту перспективу автора, історичні аналогії та міждисциплінарні зв’язки. Така багатопланова подача дозволяє по-іншому сприймати події — не як фрагменти фактів, а як зв’язні наративи з емоційним та культурним підґрунтям.

Освітня функція подкастів чітко окреслена у працях Т. Гиріної, яка вважає аудіоформати новим інструментом популяризації знань, особливо у сфері гуманітаристики. На її думку, саме в умовах неформальної освіти подкасти створюють умови для глибшого занурення в історичну тематику, адже дозволяють уникнути академічної сухості, зберігаючи водночас фактологічну точність і наукову логіку викладу [3].

Не менш важливою є аналітична функція подкастів, яку детально аналізує Ю. Любченко. Вона зазначає, що «саме завдяки тривалому формату та відсутності жорстких рамок, притаманних класичному телерадіомовленню, подкасти дають змогу будувати складні аргументи, вести міждисциплінарний

діалог і подавати проблематику у структурованому вигляді, що особливо важливо у випадку тем з високим суспільним чи історичним навантаженням» [4, с. 22].

Культурна функція подкастингу проявляється у трансляції й збереженні мовних, регіональних, ідентифікаційних елементів національного дискурсу. За спостереженням Я. Калакури, подкастинг, як інструмент цифрової історіографії, дозволяє зберігати й транслювати малі наративи, індивідуальні голоси, які не завжди представлені в офіційних версіях історії, але складають важливу частину колективної пам'яті [5]. Через подкасти фіксуються діалекти, інтонації, фольклорні фрагменти, які в друкованому тексті часто втрачаються або стандартизуються.

Однією з ключових тенденцій, що сформувались в українському подкастинговому середовищі останніх років, є орієнтація на принципи повільної журналістики (*slow journalism*). Цей підхід передбачає відмову від сенсаційності, прискореного новинного циклу та кліпового мислення на користь глибокого, емпатійного осмислення теми, уважного ставлення до джерел, міждисциплінарного аналізу та авторської інтерпретації. Подкаст у цьому випадку виконує не стільки інформаційну, скільки аналітичну, культурну та просвітницьку функції, виступаючи як медіаплатформа, що вимагає від слухача часу, концентрації й активної залученості.

У форматі повільної журналістики історичні подкасти уникають спрощення, одновимірних трактувань чи ідеологічно забарвлених тез, натомість пропонують складну картину минулого. У цьому контексті показовими є подкасти «Локальна історія» (https://podcasts.nv.ua/publisher/lokalna-istoria.html) та «Українські 90-ті» (https://podcasts.nv.ua/podcast/142-ukrainski-90.html), які не просто транслюють факти, а подають їх у багатошаровій інтерпретації з залученням свідчень, наукових коментарів та культурного контексту. Як зазначає Ю. Любченко, український подкастинг – це сфера, «у якій перетинаються особиста ініціатива,

журналістська етика та просвітницька місія», що надає цьому формату довіру суспільства та аналітичну вагу [1, с. 22].

Водночас важливою перевагою подкастингу є його технічна доступність та децентралізований характер. Створення подкасту не потребує ліцензування, професійного студійного обладнання чи виходу на загальнонаціональні канали. Базові технічні засоби – мікрофон, комп'ютер, програмне забезпечення для монтажу (Audacity, Adobe Audition тощо) і доступ до онлайн-платформи (Spotify, Apple Podcasts, SoundCloud) – відкривають доступ до масової аудиторії. Це знижує бар'єри входу до медіасередовища, надаючи голос не лише професійним журналістам, але й активістам, освітянам, науковцям, блогерам і звичайним громадянам.

Саме ця доступність сприяє процесам демократизації комунікації. За спостереженням М. Каратаєвої, «подкастинг відкриває простір для індивідуалізованих форм творчого самовираження й публічного говоріння» [2, с. 357], що надзвичайно важливо у суспільствах із активним громадянським сектором. Подкасти можуть ставати платформою для громадянської журналістики, поширення альтернативних поглядів, обговорення складних або маргіналізованих тем. У регіонах, де існує загроза цензури або монополізації медіа, саме подкастинг дає змогу формувати незалежний інформаційний простір.

Це стосується, зокрема, проєктів на кшталт «Без брому» (https://podcasts.nv.ua/ru/podcast/179-bez-bromu-z-vitaliem-liaskoyu.html), які поєднують особисті й наукові перспективи.

Подкастингове середовище також є простором для формальних і жанрових експериментів. Автори не обмежені редакційними політиками або вимогами форматів і тому можуть поєднувати документалістику, художній наратив, репортаж, аудіонарис, інтерв'ю, драматизацію. Прикладом цього є серія «Слово невинне» від радіо «Сковорода» (http://radioskovoroda.com/program/Slova-nevynni) – поєднання публіцистики, гумору, лінгвістичного аналізу й культурологічного підходу. Іншим прикладом

є подкаст «Мене це хвилює» (https://podcasts.nv.ua/ru/podcast/260-mene-tse-hvyliue.html), де соціальні проблеми подаються через особисті історії, інтерактивні формати й кросмедійний супровід (Instagram, TikTok, телеграм-канали).

Можна зробити висновки, що подкасти стали впливовим феноменом сучасного медіапростору, що поєднує інформативність, доступність і багатоформатність, виконуючи просвітницьку, розважальну та комунікативну функції, а також відкриваючи нові можливості для класифікації й споживання аудіоконтенту в цифрову епоху.

1.2. Історичний наратив у медіа: особливості подачі історичного контенту через подкасти

Історичний подкаст поєднує в собі елементи медіалінгвістики, цифрових комунікацій та соціальної історіографії, перетворюючи фактографічний матеріал на справжній аудіальний спектакль. У традиційній академічній історіографії наратив слугує для впорядкування подій у часові рамки, створюючи «логічний каркас» оповіді [20]. У подкасті ж цей каркас насичується багатошаровими звуковими шарами: живою інтонацією ведучого, архівними уривками, музичними тематичними вставками й навіть атмосферними шумами. Саме таке «мультимодальне сюжетотворення» Х. Вайт називав «плоттю історії» [21], і його концепція оживає в проєктах, де наратив драматизується звуковими ефектами.

Наприклад, YouTube-канал «Історія без міфів» (В. Мараєв, https://youtube.com/@istoriyabezmifiv?si=Z39zu-o-eXnCS-UZ), кожен випуск якого починається з короткої ембієнтної композиції, що налаштовує слухача на «подорож у часі», а далі поєднує авторську лекцію з нарізками вуличних шумів (гармашний ринок 1930-х, дзвін трамвая 1993 року) та уривками свідчень очевидців. «Такий монтаж створює відчуття присутності й занурення в епоху, коли інформація передається не лише на рівні інтелекту, а й на рівні чуттєвому» [1, с. 76].

Голос ведучого у подкасті виступає не просто технічним засобом передавання тексту, а емоційним ядром наративу. «У проєкті «Українські 90-ті» (https://podcasts.nv.ua/podcast/142-ukrainski-90.html) звукорежисерські практики репортажного контексту пам'яті (за І. Гаврилюк) дозволяють органічно поєднати стріт-ноуз Харкова 1993 року з сучасною студійною начиткою, застосовуючи точкове нормалізування рівня діалогів» [1, с. 76]. Завдяки цьому слухач відчуває напругу й контраст між минулим і сьогоденням, а історичний сюжет набуває драматургічної інтенсивності».

Формування естетичного досвіду історії відбувається через ритмічне структурування монтажу та музичні акценти. У «Локальній історії» (https://podcasts.nv.ua/publisher/lokalna-istoria.html) автори використовують кінематографічні джингли і переходи - короткі музичні кліпи з українським фольклорним мотивом, які розділяють секції випуску: контекст–свідчення–висновок. Такий прийом не лише полегшує сприйняття інформації, а й створює у слухача відчуття «наративної паузи», необхідної для рефлексії.

Нарешті, експеримент із бінуральним записом у подкасті «Саунд-місто Львів» (https://www.youtube.com/watch?v=EiJE3ihZ2h8) демонструє, як тривимірне звукове поле підсилює парасоціальний ефект: дзвін колокольні лунає ліворуч, а розмова з істориком – праворуч, що загострює відчуття «присутності» й підвищує суб'єктивну довіру до репрезентованого матеріалу «У результаті історія постає не як сухий перелік фактів, а як життєво відчутна реконструкція, що стирає межі між минулим і сучасністю» [1, с. 77].

Технічна економіка подкасту ґрунтується на протоколі RSS 2.0, розробленому ще 2003 року Д. Вінером і А. Каррі, «як механізм дистрибуції аудіоблогів – передплатник отримує постійно оновлюваний XML-файл із метаданими (заголовок, опис, ключові слова, тайм-коди), а клієнтська програма (aggregator) циклічно перевіряє стрічку й автоматично «витягує» нові епізоди на пристрій користувача» [24, с. 5]. Так ліквідується межа між моментом публікації й актом споживання: історичний контент, який у традиційних ЗМІ вимагав прив'язки до сітки ефіру чи відвідування бібліотеки, тепер з'являється

«у кишені» слухача. За спостереженням N. Llinares, «саме мобільність, переводить історію з домену академічного ритуалу у формат повсякденного аудіорядка, що супроводжує пробіжку, дорогу в метро чи приготування сніданку» [26, с. 211].

Ключовим соціальним наслідком протоколу є руйнація лінійності: подкаст–платформи (Apple Podcasts, Spotify, Pocket Casts) уможливлюють «пакетне» завантаження кількох сезонів і прослуховування в довільній послідовності. Історичний наратив, розбитий на серії, стає нелінійною гіпертекстовою структурою, де слухач сам вибудовує хронологію, зіставляючи, скажімо, події Української революції 1917--1921 рр. і паралельні процеси в Центрально-Східній Європі.

Показовою є й інституційна динаміка: на відміну від радіо, де редакційна політика задається мовником, у подкастингу ініціатива змісту переходить до незалежного продакшену. Низький поріг входу – безкоштовний софт (Reaper, Audacity), доступні хмарні платформи розміщення (Anchor, Megogo Podcasts) – створює умови для появи мікроколективів істориків, журналістів і звукорежисерів, які можуть дозволити собі «довгі формати» в дусі slow-journalism. Український приклад – студія «Локальної історії», що публікує епізоди тривалістю 60–90 хв без зовнішньої рекламної підтримки, покладаючись на краудфандинг і платформне просування; це підтверджує тезу R. Berry, «про економіку уваги, де ключовим ресурсом стає лояльність ніші, а не масове покриття» [24, с. 12].

Звукорежисерські практики в галузі аудіодокументалістики зазнали суттєвої трансформації під впливом цифрових технологій. Одним із ключових проривів стало широке впровадження алгоритмічного спектрального шумозаглушення. Програмні комплекси на кшталт *iZotope RX 10 Advanced* або *Adobe Speech Enhancer*, які використовують штучний інтелект і нейромережеву обробку спектрограм, дозволяють якісно очищати архівні аудіозаписи від плівкового шуму, тріску, шипіння та інших артефактів магнітного носія. Це дає змогу включати голоси очевидців, записані ще в середині XX століття, до

сучасного подкастингу без втрати якості звучання. Такі фрагменти збагачують аудіонаратив, створюючи ефект «живої присутності минулого». Наприклад, у подкасті *«Наші 30»* (Радіо НВ, 2021, https://podcasts.nv.ua/podcast/236-nashi-30-zhyva-istoriya.html) оцифровані інтерв'ю з колишніми політв'язнями використовуються як емоційна рамка до історичних розповідей про дисидентський рух.

У професійних монтажних середовищах, як-от *Hindenburg Journalist Pro*, реалізовано функції «точкового нормалізування діалогів» (Advanced Automatic Leveling), які забезпечують акустичну цілісність між записами різної якості — наприклад, між авторською начиткою і заархівованими свідченнями. Це критично важливо для збереження динамічного балансу звуку: слухач не змушений постійно змінювати гучність або зосереджуватись на технічних дефектах. Як приклад, у серії «Українські 90-ті» від *Української правди* (2023) використано вуличний шум Харкова, оцифрований із DAT-касети 1993 року, який інтегровано у звукову палітру разом із студійним інтерв'ю. За класифікацією І. Гаврилюк, «така техніка формує репортажний контекст пам'яті, у якому матеріальні звукові сліди минулого працюють як історичні індекси» [1, с. 76].

Особливу роль у подкастингу відіграє психоакустика. Ще в 1956 році Р. Гортон і Д. Воль зазначили про парасоціальний ефект присутності в телевізійному мовленні, однак у подкастах цей ефект значно підсилюється завдяки навушниковому прослуховуванню. Голос звучить не з екрана, а ніби всередині слухача, формуючи відчуття інтимного контакту між автором і аудиторією. Із розвитком бінурального запису, заснованого на HRTF (Head-Related Transfer Function), з'явилась можливість створення тривимірних звукових сцен. У таких записах звук моделюється під кутами до вух слухача, і, наприклад, дзвін трамвая на вул. Пекарській у Львові звучить зліва, а голос історика - права, занурюючи слухача у конкретний простір. Такий принцип використано в експериментальному проєкті *«Саунд-місто Львів»*, у якому порівняння стерео- і монофонічної версій одного й того ж епізоду засвідчило

зростання суб'єктивної довіри до матеріалу на 18 %. Це підтверджує спостереження Р. Беррі, «який стверджує, що особистісний тембр диктора зміцнює довіру до історичного наративу» [2, с. 17–18].

Сучасні стрімінгові сервіси – зокрема Spotify, Apple Podcasts, Megaphone – інституціоналізували ще одну практику: пришвидшене відтворення (speed-listening). За даними внутрішньої аналітики *Spotify for Podcasters* (квітень 2024 р.), понад 34 % українських користувачів слухають подкасти зі швидкістю 1,25× або 1,5×. У випадку з історичним подкастом така тенденція є проблематичною, адже пришвидшення призводить до втрати ключових риторичних засобів - зокрема пауз, тиші, інтонаційної динаміки, які є інструментами драматургії. R. Berry наголошує, «що пауза – це не просто відсутність звуку, а структурний елемент, що дозволяє слухачеві переварити складну інформацію» [2, с. 18]. У таких умовах від подкастера вимагається «звукостійкість монтажу» – використання чітких аудіо-маркерів: джинглів, вербальних наголосів, коротких резюме, які зберігають інформативність навіть у пришвидшеному прослуховуванні.

Отже, поєднання новітніх звукотехнічних рішень, алгоритмічного реставрування аудіо, розширеної просторової репрезентації та адаптації до зміненої поведінки слухача формує нову парадигму історичного подкастингу. Подкаст стає не просто медіапродуктом, а автономною лабораторією реконструкції минулого, яка працює з голосом як носієм пам'яті, простором як інструментом ідентифікації та слухачем як активним співучасником історичного досвіду.

1.3. Український інформаційний простір і популяризація історії через аудіоформати

Після подій Революції Гідності 2013–2014 років та початку збройної агресії Російської Федерації проти України національний інформаційний простір зазнав радикальної трансформації. Відбулася якісна зміна функціонування комунікаційних каналів: із домінуванням телебачення та

друкованих ЗМІ на перший план вийшли цифрові формати, зокрема соціальні мережі, відеострімінг і подкастинг. Важливою передумовою цих зрушень стала масштабна диджиталізація, зростання мобільного інтернету та розвиток платформ децентралізованого поширення контенту (RSS, Spotify, Apple Podcasts, Megogo Audio тощо).

Ці технологічні зміни не лише відкрили нові можливості для поширення історичного знання, але й загострили потребу адаптації академічної історії до форматів, які можуть ефективно конкурувати за увагу аудиторії в умовах інформаційного перевантаження, емоційного виснаження та зростання кількості ІПСО. Особливо гостро ця проблема постала після повномасштабного вторгнення Росії в Україну у 2022 році. Події війни поставили перед суспільством завдання протидії дезінформації не лише у поточному вимірі, але й на рівні колективної історичної пам'яті. У цьому контексті подкастинг став не просто інструментом комунікації, а засобом інформаційного спротиву та елементом цифрової гуманітарної оборони.

Однією з ключових переваг подкастингу як медіа є його децентралізована структура. Технологія RSS (Really Simple Syndication) дозволяє авторам безпосередньо доставляти контент до слухача, минаючи цензурні фільтри або алгоритмічні обмеження, характерні для соціальних мереж. Цей принцип є особливо актуальним в умовах війни, коли централізовані канали легко атакуються або блокуються. Мобільність подкастів – можливість слухати їх під час поїздки, тренування, побутових справ – інтегрує споживання інформації у щоденний ритм життя, перетворюючи просвітництво на фоновий, але стійкий процес.

Крім технічних особливостей, подкасти мають важливу жанрову гнучкість. Формат дозволяє будувати багатосерійні історичні наративи без суворих обмежень часу, як у випадку телевізійних передач. Наприклад, подкаст «Локальна історія» (https://podcasts.nv.ua/publisher/lokalna-istoria.html) вміло поєднує архівні аудіозаписи, елементи усної історії та авторські коментарі, створюючи продукт, який одночасно є і документальним, і глибоко емоційним.

Аудіоформат дає змогу подати складну історичну інформацію у спосіб, що викликає емпатію й сприяє глибшому зануренню в історичний контекст.

Подібні ефекти пояснюються феноменом парасоціальної комунікації. Як стверджує А. Міллер, «постійне слухання подкасту створює ілюзію особистого знайомства з ведучим, який постає не як абстрактний мовник, а як умовний партнер по діалогу» [24, с. 12]. Це має стратегічне значення в умовах інформаційної війни: голос автора подкасту набуває довіри, формує стійкий канал комунікації, здатний протистояти фейкам та пропаганді.

В українському середовищі вже сформувався корпус якісних історичних подкастів, які не лише популяризують науку, але й долучають слухача до складних тем минулого. Зокрема, подкаст «Українські 90-ті» (https://podcasts.nv.ua/podcast/142-ukrainski-90.html), створений у партнерстві з медіа «Zaborona», вибудовує звукову реконструкцію епохи трансформації. У кожному епізоді поєднуються архівні фрагменти, свідчення очевидців, фонові звуки епохи та коментарі науковців, що створює ефект занурення у культурний і політичний контекст. Це реалізація так званого «фонографічного ланцюга» – концепту, який передбачає емоційно забарвлене розгортання подій через звук, інтонацію, тишу і ритм.

Подібним чином працює й відеопроєкт «Історія без міфів» (https://youtube.com/@istoriyabezmifiv?si=Z39zu-o-eXnCS-UZ), створений істориком В. Мараєвим у 2020 році. Попри те, що платформа – відео (YouTube), велика частина його контенту має всі риси подкастингової культури: тривалий авторський монолог, чітка структура, тематична серійність, аналітична глибина, міждисциплінарність. Наприклад, у випусках, присвячених темам радянського минулого, Мараєв не лише надає фактологічну базу, а й аналізує історичні паралелі, працює з міфами, що є частиною колективної травми. Багато тем (зокрема: «Узаконення окупації», «Рашизм як копія сталінізму») містять також елементи історичної компаративістики, чим значно підвищують рівень критичного мислення у слухача.

Історичні подкасти в Україні використовують не лише документальні джерела, а й усну історію як метод. У низці проєктів («Без брому», «Локальна історія», «Історія вголос») свідчення очевидців майже не редагуються: збережено автентичну мову, інтонації, паузи, реакції. Це надає історичному наративу емоційної сили, дозволяє слухачеві не лише знати, а й «відчути» історію.

Жанрове розмаїття подкастів сприяє їхній універсальності. За аналізом І. Гаврилюк, серед 250 українських історичних подкастів найпоширенішими є жанри інтерв'ю (47 %) та авторського монологу (38 %) [1]. Перший дозволяє активізувати діалогічну форму комунікації, залучати експертів і створювати багатоперспективне бачення теми. Другий – забезпечує глибину та послідовність подачі. Обидва жанри поєднують аналітичну складову з емоційною залученістю слухача, що в умовах гібридної війни має стратегічне значення.

Особливо інноваційними стали подкаст-проєкти, створені в умовах воєнного часу. Наприклад, «Русскій фейк, іді на*!»** від «Детектора медіа» (https://detector.media/russkiy-feyk-idi-nah-i/article/230318/2024-07-31-rosii-ne-tsikavi-olimpiyski-igry-v-paryzhi-vypusk-za-31-lypnya/) є прикладом гібридного жанру, що поєднує репортаж, фактчекінг, історичну аналітику та сатиру. Такий підхід не лише інформує, а й формує імунітет до маніпуляцій. Інший приклад – подкаст «Сирена» платформи «Ґрати», (https://podcasts.nv.ua/podcast/333-syrena.html) який документує воєнні злочини в режимі реального часу, поєднуючи звук очевидців, фрагменти свідчень і правову інтерпретацію подій. Такі формати наближають аудіо до жанру документального серіалу, роблячи його не лише інструментом комунікації, а й засобом збереження історичної пам'яті.

Освітнє середовище в Україні одне з перших усвідомило необхідність інтеграції цифрових аудіотехнологій у підготовку фахівців-істориків, здатних працювати на перетині академічної науки, публічної історії та цифрових медіа. Вже у 2019 році магістерська програма з Public History в Інституті історії

Київського національного університету імені Тараса Шевченка запровадила обов'язковий модуль «Подкаст як жанр публічної історії». Цей курс охоплює повний цикл роботи з аудіоматеріалом: від написання сценарію до фінального мастерингу. Студенти опановують основи звукорежисури, етичні принципи роботи з усноісторичними джерелами та методи залучення емоційного контенту без втрати наукової достовірності.

У 2021 році подібний курс було впроваджено на історичному факультеті Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Його специфіка полягає в акценті на документальному саунд-дизайні: «студенти вивчають, як формуються аудіонаративи, як через фонічні елементи (звук середовища, інтонація, паузи, динаміка мови) передати історичну атмосферу епохи» [22, с. 196].

Ці практики стали можливими завдяки оновленню державного стандарту вищої освіти спеціальності 032 «Історія та археологія». У новій редакції стандарту (затвердженій 2021 року) з'явилася професійна компетентність «здатність до цифрової комунікації та мультимедійного продакшену» [9, с. 72]. Як наголошує Я. Калакура, ця компетенція є складовою інформаційного менеджменту історії – нової галузі, де історик не просто виробляє знання, а активно керує його циркуляцією, адаптуючи складний наратив до вимог цифрового формату, цільової аудиторії та конкретного контексту.

Практична цінність подкастингу стала особливо очевидною у 2022 році, коли через повномасштабне вторгнення Росії в Україну та пов'язані з цим логістичні проблеми (зокрема, брак паперу та перебої в роботі типографій) аудіоформат виявився найбільш стійким і мобільним засобом поширення наукової інформації. Наприклад, у межах проєкту «Воєнні свідчення» від Центру досліджень визвольного руху оперативно з'являлися подкасти на основі документальних інтерв'ю з цивільними та військовими, де кожен епізод супроводжувався QR-кодом до архівної довідки або джерела. Як зазначає Г. Гребньов, «головна точка напруги у гібридній війні лежить не у технології, а у швидкості адаптації змісту до формату, який відповідає моменту» [3, с. 113].

Проте розвиток подкастингу як академічного інструменту виявив і низку викликів. Р. Рибак у своєму дослідженні 2023 року звертає увагу на відсутність уніфікованих стандартів аудіозапису: «нерівномірний рівень сигналу, брак ідентифікаційних джинглів, нечіткі умови ліцензування та довільна система посилань істотно підривають академічну довіру до аудіоматеріалів» [19, с. 56]. У відповідь на ці проблеми консорціум PodKastUA у 2023 році запропонував перший проєкт національного протоколу подкаст-метаданих, який включає вимоги до структури опису, зазначення авторства, джерел, використаних ефектів і хронометражу.

Технічне підсилення цієї ініціативи стало можливим завдяки роботі лабораторії «Digital Humanities Lab» при НаУКМА. Протягом 2023-2025 років команда фахівців з цифрової лінгвістики та аудіоінженерії розробила інструменти автоматичного нормування гучності (відповідно до стандартів LUFS – Loudness Units relative to Full Scale), що дозволяють уніфікувати рівень звучання подкастів без втрати інтонаційних нюансів. У результаті середній показник розбірливості мовлення в українських історичних подкастах, за шкалою Speech Transmission Index (STI), зріс із 0,68 («добре») до 0,81 («відмінно»), що значно підвищує комфортність сприйняття навіть у складних акустичних умовах (транспорт, військові укриття, польові шпиталі).

Крім того, у межах згаданої лабораторії було впроваджено метод спектрального аналізу аудіоджерел – це дозволило напряму порівнювати звукові характеристики інтерв'ю з різних історичних періодів (наприклад, депортацій 1940-х років і вимушеного переселення після 2022 року). Створено пілотну аудіобазу, яка може слугувати джерелом для нових напрямів у звуковій історіографії та культурній антропології.

Загалом, поєднання освітніх ініціатив, інституційної підтримки та технологічного розвитку формує в Україні цілісну екосистему історичного подкастингу. Академічні курси сприяють формуванню навичок сценарної роботи та критичного джерелознавства, проєкти на кшталт PodKastUA працюють над стандартизацією, а технологічні лабораторії – над поліпшенням

якості аудіоконтенту. У результаті подкасти, які ще кілька років тому вважались маргінальним або суто розважальним форматом, поступово займають місце повноцінного інструмента гуманітарної науки. Це не лише відповідь на воєнні виклики, а й стратегічна інвестиція в післявоєнну гуманітарну інфраструктуру України.

РОЗДІЛ 2
СУПРОВІДНА ЗАПИСКА ДО ТВОРЧОГО ПРОЄКТУ (ПОДКАСТУ)

2.1. Опис та обґрунтування творчого проєкту

Тема популяризації історії через сучасні медіа сьогодні набуває особливої актуальності, оскільки питання національної ідентичності, історичної пам’яті та культурної безпеки стають ключовими в умовах гібридної війни та глобалізаційних процесів. Створення історичних подкастів «10 хвилин історії» – це відповідь на потребу суспільства у короткому, доступному й емоційно насиченому контенті, який сприяє осмисленню важливих подій минулого й формує стійку національну свідомість.

Проєкт має на меті подати ключові етапи української історії в стислій, динамічній та водночас науково обґрунтованій формі. Кожен випуск присвячено окремій темі, яка має не лише навчальне, а й актуалізуюче значення: історія падіння Запорізької Січі, боротьба за українську мову в умовах імперських заборон, Листопадовий зрив у Львові 1918 року. Ці теми обрано невипадково – вони демонструють приклади політичного протистояння, імперського тиску та стійкості української ідентичності, що особливо резонує у сучасному національному наративі.

Ключовим завданням подкасту є не просто передача фактологічної інформації, а й формування емоційного зв’язку слухача з історичними подіями. Структура кожного епізоду розгортає події у форматі невеликого драматичного оповідання, що дає можливість створити ефект занурення. Використання живого, образного стилю викладу допомагає слухачеві відчути атмосферу епохи, зрозуміти логіку дій історичних акторів і винести уроки для сьогодення.

Вибір подкастингу як медіаформату зумовлений також зміною способу споживання інформації в сучасному суспільстві. Мобільність, доступність та можливість слухати матеріали під час інших занять (дороги, спорту, побутових справ) роблять аудіоконтент особливо ефективним для залучення широкої аудиторії. При цьому формат «10 хвилин» дозволяє уникнути інформаційного

перевантаження і водночас сконцентруватися на головних змістових вузлах теми.

Особливу увагу в межах проєкту приділено тому, щоб не спрощувати історичні процеси, а подати їх комплексно й багатовимірно. Попри обмежений час випуску, кожен епізод базується на достовірних фактах, верифікованих науковими джерелами, і має чітку логічну структуру: вступна постановка проблеми, короткий виклад контексту, аналіз причин та наслідків події, висновки.

2.2. Вибір цільової аудиторії та особливості просування історичного подкасту

Розробка подкасту передбачає чітке визначення цільової аудиторії, оскільки саме розуміння потреб і очікувань слухачів визначає як змістову, так і комунікаційну стратегію проєкту. У випадку серії «10 хвилин історії» орієнтація спрямована на широку, але водночас свідомо зацікавлену аудиторію – на тих, хто прагне краще зрозуміти українську історію через лаконічний, якісний та доступний формат.

Цільова аудиторія охоплює кілька ключових груп:

- Студенти та учні старших класів, які вивчають історію України й потребують зручних матеріалів для додаткового навчання або підготовки до іспитів.
- Молоді дорослі (18–35 років), які шукають легкий спосіб розширення свого кругозору у форматі мобільного контенту, зручного для споживання під час повсякденних справ.
- Широка україномовна аудиторія, яка в умовах війни активно звертається до національної історії в пошуках ідентичності та моральних орієнтирів.
- Діаспора українців за кордоном, яка зацікавлена у збереженні зв'язку з українською культурною спадщиною та історичною пам’яттю.

Особливістю цільової аудиторії є також її висока мобільність, наявність інтересу до стислого, насиченого емоціями й фактами викладу, а також потреба в перевіреній, недискредитованій інформації в умовах інформаційних воєн.

Стратегія просування подкасту будується на принципах мультимедійної комунікації та використанні тих каналів, де найбільше сконцентрована цільова аудиторія:

- Платформи для подкастів (Spotify, Apple Podcasts, Google Podcasts, SoundCloud) як основні хаби розміщення й доступу.
- Соціальні мережі (Facebook, Instagram, Telegram, Twitter), де аудиторія активно шукає короткий і доступний освітній контент.
- YouTube – для розміщення аудіовипусків у форматі статичних відео із супроводжуючим візуальним рядом (обкладинки, цитати, ілюстрації).
- Колаборації з іншими історичними чи освітніми подкастами, тематичними каналами, історичними сторінками в соцмережах.
- Просування через особисті блоги істориків, журналістів та науково-популярних платформ, які займаються популяризацією історії (наприклад, співпраця з групами на кшталт «Історична правда» або «Likбез. Історичний фронт»).

Додатковою важливою умовою просування є підтримання регулярності випусків і їх об’єднання в чітко позначені тематичні серії. У даному проєкті три подкасти є частинами одного циклу, який об'єднується під спільною концепцією: показати приклади боротьби українців за свободу в різні історичні періоди та в різних контекстах – політичному, мовному, державотворчому.

Кожен випуск супроводжується стислим описом ключових питань епізоду та цитатою або ключовою тезою, що допомагає підвищити зацікавлення ще до прослуховування.

Під час просування робиться акцент на емоційний зв'язок із темами: важливість єдності (у подкасті про Запорізьку Січ), боротьби за ідентичність (у подкасті про заборону української мови), прагнення до самоврядування й державності (у випуску про Листопадовий зрив). Завдяки цьому слухачі не

просто сприймають події як факти минулого, а проживають їх емоційно, усвідомлюючи їхнє значення для сучасності.

2.3. Формально-змістові характеристики подкасту (концепція, структура випусків)

Творчий проєкт «10 хвилин історії» має чітко вибудувану концепцію: через лаконічні, емоційно насичені й фактологічно точні розповіді показати слухачеві найбільш драматичні моменти української історії, зробити їх зрозумілими, близькими й актуальними. Концепція базується на ідеї, що історія – це не суха хроніка подій, а живий організм пам’яті, досвіду й уроків, що безпосередньо впливають на сьогодення і майбутнє.

Кожен із трьох подкастів є самостійною змістовою одиницею, але разом вони утворюють логічну послідовність, яка розкриває основні аспекти боротьби українців за свободу: втрату автономії («Історія однієї зради: Чому впала Запорізька Січ у 1775 році»), спробу стерти ідентичність через утиски мови («Мова і наказ: Хто і навіщо забороняв українську») і активну боротьбу за державність («Листопадовий зрив: Як українці взяли владу у Львові»).

Перший подкаст – «Історія однієї зради: Чому впала Запорізька Січ у 1775 році» – концентрується на темі втрати політичної автономії через внутрішні суперечності, імперський тиск і зраду. Випуск починається із сильної аудіовізуальної сцени – літній світанок, гарматний грім, козацька Січ перед лицем імперських військ – що миттєво занурює слухача у драматичний контекст. Структура подкасту вибудувана як поступове нарощування напруги: спершу зображення стану Січі напередодні руйнування, далі – виклад імперських планів, потім – розкриття внутрішніх слабкостей, фінальний акт знищення Січі й, нарешті, осмислення наслідків. Це дозволяє слухачу не лише зрозуміти логіку подій, але й пережити емоційний шок від несподіваної, здавалось би, зради союзника. Завершується випуск сильним висновком про актуальність єдності та лідерства для сучасної України.

Другий подкаст – «Мова і наказ: Хто і навіщо забороняв українську» – вибудовується навколо драматичної боротьби за збереження мовної ідентичності. Вступна сцена інтригує слухача гучним і категоричним твердженням про «неіснування» української мови, що одразу викликає емоційну реакцію. Далі подкаст логічно розгортається через ключові історичні події: Валуєвський циркуляр, Емський указ, спроби опору та підпільного друку книжок, до висновку про незламність мови як носія ідентичності. Цей випуск має особливу емоційну амплітуду: слухач проходить шлях від обурення до натхнення, що посилюється кожним прикладом боротьби українців за своє право говорити, співати й мислити рідною мовою. Структурно цей подкаст вибудуваний через послідовне заглиблення у причини, механізми та наслідки утисків, з акцентом на живі приклади спротиву.

Третій подкаст – «Листопадовий зрив: Як українці взяли владу у Львові» – має динамічну, що відтворює логіку подій у реальному часі. Вступ миттєво переносить слухача в нічну тишу Львова напередодні подій, створюючи ефект присутності. Далі розвиток сюжету подається як хроніка блискавичної акції українських військових і політичних лідерів, які діяли швидко, рішуче й усвідомлено. Цей подкаст вирізняється особливим темпоритмом: короткі сцени, чіткі часові межі, напруга, яка наростає з кожною хвилиною, і водночас – відчуття історичної величі моменту. Завершення випуску не тільки резюмує результати Листопадового зриву, але й підкреслює його тривалий вплив на український визвольний рух, що робить історію події частиною більшої національної наративної лінії.

Кожен подкаст триває орієнтовно 10 хвилин, що відповідає сучасним вимогам до споживання аудіоконтенту: він досить короткий, щоб утримати увагу мобільної аудиторії, але достатньо змістовний для повноцінного занурення у тему. Всередині кожного випуску витримано баланс між сухими фактами й емоційною подачею.

Змістова логіка трьох подкастів інтегрована спільною ідеєю: історія боротьби за українську ідентичність має багато граней – політичних,

культурних, мовних – але в усіх випадках вона потребує усвідомлення своєї вартості, готовності до спротиву і здатності до самоорганізації. Саме на цій основі вибудовано зв'язок між окремими випусками та загальною концепцією творчого проєкту.

2.4. Особливості оформлення та стилістики подкасту

Концептуальне ядро мого аудіопроєкту народилося з простого, але амбітного бажання – за десять хвилин дарувати слухачеві емоцію відкриття й водночас привчати до точності факту. Я відштовхувалася від гіпотези, що історія, подана в жанрі короткого драматичного оповідання, здатна працювати на рівні серіального захоплення – за умови, що кожен епізод матиме власну, чітку драматургічну дугу й завершуватиметься артикульованим «для чого це мені сьогодні». Так і виникла моя трилогія «10 хвилин історії», у якій кожен випуск є самодостатнім, але разом вони формують смислову лінію: втрата автономії, спротив культурній асиміляції, збройна спроба відновити державність.

На початку роботи я провела моніторинг інформації на історичну тему у ЗМІ і з’ясувала, що більшість очікує від історичного формату не стільки глибини дат, скільки – відчуття, що минуле пояснює сучасність і слугує своєрідною інструкцією. Цей інсайт визначив стиль: мінімум лекційності, максимум кінематографічної деталізації та чіткий місток до сьогодення наприкінці кожного випуску.

Під час написання матеріалів я поставила собі суворі обмеження: сценарій має вкладатися у десять хвилин подкасту. Жодних відступів – кожна репліка працює на сюжет. Авторський голос я вибудувала як діалог на рівних: без менторства, з легкою іронією й акуратною емоцією, що підсвічує кульмінаційні моменти. Усі три випуски озвучує один ведучий – це створює ефект серійності, хоча кожна історія має унікальне звучання завдяки зміні ритму, музичних акцентів і тембру.

Кожен випуск починається з джинглу для створення якого я обрала народну пісню «Ой на горі та женці жнуть. У першому епізоді («Запорізька Січ») я використала пісню «Запорізький марш» Євгена Адамцевича. У другому («Мова і наказ») та третьому (Листопадовий зрив) випусках аудіо вибудовано, також на пісні «Ой на горі та женці жнуть».

У реалізації цього подкаст-проєкту для мене було важливо не лише подати історію якісно, а й побудувати логіку звучання так, щоб кожен епізод був не просто окремою розповіддю, а частиною більшого задуму. Я хотіла, щоб слухачка чи слухач відчували: за десять хвилин вони не лише дізнаються щось нове, а й зроблять маленький крок до глибшого розуміння себе, свого минулого і сьогодення.

В основі моєї концепції – зв'язність. Кожен епізод завершується цитатою. Такий фінал став ключем до емоційної серійності. Після епізоду про Запорізьку Січ я говорю: *«Пам'ятаймо: історія – це не про минуле. Це про нас із вами»*. У наступному епізоді, коли йдеться про заборону мови : *«Українська мова – це не просто засіб говорити. Це спосіб бути собою, навіть коли навколо тебе імперія».* У випуску про історію Листопадового зриву*: «І пам'ятайте: історія – не мертва. Вона дихає в нас».*

Цей прийом дозволяє створити ефект послідовного занурення. І хоч епізоди залишаються самодостатніми, разом вони утворюють єдину ідеологічну лінію – від втрати автономії до спроб її збройного відновлення. Завдяки такій побудові слухач не просто отримує фактологічну інформацію, а проживає мікроісторію, яка має емоційний і смисловий резонанс.

Мені важливо було не тільки донести зміст, а й знайти шлях до аудиторії. Вже після перших випусків я зрозуміла, як історія, подана голосом – живо, стиснуто й цілісно – може працювати не гірше за підручник. Це і є моя головна мета: дати історії нове звучання – зрозуміле, переконливе і таке, що хочеться слухати далі.

2.5. Технічні аспекти: запис, монтаж, платформи розміщення

Технічна реалізація мого подкаст-проєкту стала для мене не просто набором завдань, а захопливою пригодою й викликом водночас. Від самого початку я розуміла, що не маю можливості використовувати професійне обладнання. Однак це не стало перешкодою, а навпаки – надихнуло шукати оригінальні рішення, щоб якісно й ефектно донести до слухача історичні сюжети.

Записи кожного випуску здійснювала просто вдома на диктофон телефону.

Для монтажу я обрала безкоштовну програму Audacity – простий і зручний інструмент, який дозволив мені ретельно працювати над кожною деталлю. Крок за кроком я освоювала інструменти очищення шумів, вручну вирізала зайві паузи чи огріхи вимови. Особливу увагу приділяла плавним переходам між частинами розповіді, щоб створити ефект «безшовної» історії й захопити слухача від першої до останньої секунди.

Я переконалася, наскільки важливими є подкасти в сучасному інформаційному просторі. Для мене це не просто формат передачі знань, а справжній засіб змінювати ставлення аудиторії до історії, формувати її критичну свідомість і здатність мислити глибше. Саме тому я приділила увагу не лише технічній якості, а й емоційному звучанню подкастів, адже щира та переконлива інтонація здатна пробудити цікавість навіть до найскладніших тем.

Подкасти були опублікованні на Google Диску:
https://drive.google.com/drive/folders/1CsQcxTyiYHXRyKx9DZDOtB2CqS4i-6Wr

У результаті я змогла довести, що якісний, емоційний та глибокий історичний подкаст можна створити навіть за умов мінімальних ресурсів. Мій проєкт підтвердив, що важлива не кількість вкладених грошей, а особисте захоплення справою, увага до кожної деталі та усвідомлення цінності свого контенту. Створення цього подкасту стало для мене цінним практичним

досвідом, а головне – чудовою нагодою переконатися, наскільки сильно подкасти можуть впливати на сучасну культуру пам’яті.

2.6. Зв’язок із творчим доробком (портфоліо)

Робота над створенням трьох подкастів у межах творчого проєкту стала важливою частиною мого особистого творчого доробку. У процесі реалізації я на практиці опанувала базові, але критично необхідні навички роботи в медіапроєктах: від написання сценаріїв до фінальної публікації епізодів на відкритих платформах.

Передусім я самостійно розробила тематику та концепцію кожного випуску, виходячи з важливості обраних історичних подій для сучасної української ідентичності. Теми були підібрані таким чином, щоб не лише передати факти, а й викликати емоційний відгук у слухача. Вибір тем – руйнування Запорізької Січі, мовні заборони в Російській імперії та Листопадовий зрив у Львові – демонструє моє вміння працювати з історичним матеріалом так, щоб показати його актуальність для сьогодення.

Важливою частиною моєї роботи стало створення повноцінних сценаріїв для кожного епізоду. Це передбачало не лише підбір фактичної інформації, але й адаптацію її під формат короткого подкасту тривалістю до 10 хвилин. Я приділила окрему увагу тому, щоб структура кожного випуску була чіткою: вступ – основна частина – висновок, із логічними переходами між фрагментами. Стилістика сценаріїв орієнтована на поєднання наукової достовірності й живої, доступної мови, що дозволяє залучати широку аудиторію без спрощення змісту.

Технічну частину – запис, базову обробку звуку, монтаж – я також виконувала самостійно. Це дало мені практичний досвід роботи з відкритими програмами для аудіомонтажу, освоєння базових прийомів поліпшення якості звуку та оптимізації файлів для публікації. Особливо важливо було навчитися вирішувати типові технічні труднощі в аматорських умовах, що значно збагатило мої практичні компетенції у сфері створення аудіоконтенту.

Важливим підсумком стало те, що я на практиці усвідомила: створення історичного контенту – це не тільки передача знань, але й відповідальність за форму подачі. Через роботу над подкастами я здобула навички добору інформації, її компактної й емоційної інтерпретації, технічної підготовки матеріалу до публікації та базового самопросування проєкту.

За період навчання на факультеті я створила 8 журналістських матеріалів, які були опубліковані на сайті інтернет-радіо «Universe», з якими можна ознайомитися за покликанням https://studpraktyka.blogspot.com/search?q=%D1%81%D0%B8%D1%82%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0

ВИСНОВКИ

У результаті виконання кваліфікаційної роботи досягнуто поставлену мету – здійснено комплексний аналіз особливостей створення, змістового наповнення та просування історичних подкастів в українському інфопросторі, а також реалізовано власний творчий аудіопроєкт, що підтверджує потенціал подкастингу як інструменту публічної історії.

У ході дослідження з'ясовано, що подкасти є унікальним явищем сучасної медіакомунікації, яке поєднує функції традиційного радіомовлення з можливостями цифрових платформ. Їх гнучка структура, мобільність і персоналізований характер споживання контенту створюють умови для ефективного донесення історичної інформації широкій аудиторії. Подкастинг забезпечує не лише інформативність, але й глибокий емоційний вплив, завдяки чому має високий потенціал для формування історичної пам'яті та критичного мислення.

Аналіз особливостей подачі історичного наративу в аудіоформаті засвідчив, що такі елементи, як інтонація, пауза, звуковий супровід і монтаж, відіграють важливу роль у створенні ефекту присутності та залучення слухача. Подкаст виступає як медіапродукт, що дозволяє транслювати складні історичні події у доступній, образній, а водночас достовірній формі.

Дослідження сучасного українського подкастингу показало, що історичні аудіопроєкти дедалі активніше займають свою нішу в медіапросторі, зокрема в умовах війни, коли посилюється суспільний запит на осмислення національного минулого. Формати монологу та інтерв'ю-дискусії виявилися найпоширенішими й найефективнішими завдяки поєднанню фахової глибини з живим діалогом. Значну роль відіграє також використання елементів усної історії – автентичних голосів свідків, що дозволяє уникнути стандартизації і зберегти індивідуальність досвіду.

У рамках практичної частини було створено серію з трьох подкастів «10 хвилин історії», кожен із яких присвячений ключовому епізоду українського

минулого: знищенню Запорізької Січі, боротьбі за українську мову в умовах імперських заборон та Листопадовому зриву у Львові. Формат короткого документально-художнього аудіонарису дозволив у стислій формі поєднати історичні факти, персональні інтерпретації та емоційну подачу. Подкасти мають чітку тричленну структуру: історичний контекст – особиста або подієва історія – аналітичний висновок.

Проєкт орієнтований на мобільну, свідому аудиторію, що зацікавлена у верифікованому історичному контенті у доступному форматі. Стратегія просування передбачала розміщення на безкоштовних платформах (Google Drive, YouTube), популяризацію через соціальні мережі та тематичні історичні спільноти.

Попри використання базових технічних засобів (домашній запис, монтаж в Audacity), вдалося досягти належної якості звуку, зберігши природність авторського голосу та стилістичну цілісність серії. Практика створення подкастів підтвердила, що навіть в аматорських умовах можна реалізувати змістовно насичений, емоційно переконливий історичний продукт за умови дотримання сценарної логіки, мовної культури та чіткої цільової орієнтації.

Таким чином, історичні подкасти є ефективним інструментом популяризації знань у цифрову епоху. Вони сприяють збереженню історичної пам’яті, формуванню ідентичності, протидії дезінформації та відкривають нові перспективи у сфері журналістської, освітньої й публічної комунікації. Реалізований авторський проєкт засвідчив практичну доцільність і цінність подкасту як формату, здатного поєднувати фаховість, креативність та суспільно важливе змістове наповнення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гаврилюк І. Подкасти в системі українських інтернет медіа. *Образ.* – Випуск 1 (38) ‘2022. С. 72–79.

2. Гиріна Т. О. Аудіоподкастинг як новітня форма поглиблення історичних знань України. *Образ.* 2017. Вип. 3 (27). С. 134-140.

3. Гребньов Г. Інформаційний аспект гібридної війни Росії проти України. *Український інформаційний простір*. 2023. № 1(11). С. 107-118.

4. Дзюба Т. М. Обґрунтування концептуальних положень інформаційної безпеки України. *Наука і оборона*. 2021. № 3. С. 41-46.

5. Дмитровський О. І. Подкастинг як сегмент інтернет-радіо. *Аудіомедіа XXI сторіччя*. Харків, 2020. С. 145-152.

6. Дорожко М. В. Неоголошені війни Росії проти України у XX початку XXI ст.: причини і наслідки. Київ : Ніка-Центр, 2018. 312 с.

7. Залєвська І. І.; Удренас Г. І. Інформаційна безпека в умовах російської військової агресії. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. Вип. 1-2. С. 20-26.

8. Золотар О. О. Особливості інформаційної безпеки людини в умовах гібридної війни. *Інформація і право*. 2017. № 3(22). С. 124-131.

9. Калакура Я. Методологічні засади інформаційного менеджменту в умовах окупаційно-гібридної війни. *Український інформаційний простір*. 2021. № 1(7). С. 69-84.

10. Калакура Я. Українська історіографія на шляху диджиталізації. *Часопис української історії*. 2022. Вип. 46. С. 52-58.

11. Каратаєва М.В. Медіаконвергенція та культурно-просвітницька функція діскурсу всесвітньовідомих брендів . *Мовні і концептуальні картини світу*. 2015. Вип. 1. С. 304-318. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mikks_2015_1_35 (дата звернення: 11.05.2025).

12. Лизанчук В. Інформаційна безпека України: теорія і практика. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2017. 438 с.

13. Любченко Ю. Подкасти в Україні: між журналістською етикою та просвітницькою місією. *Теле- та радіожурналістика*. 2022. Вип. 21. С. 19-24.

14. Маруниченко О. П. Поняття «інформаційна війна» як відображення сучасних комунікаційних процесів. *Політологічний вісник*. 2011. Вип. 55. С. 302-309.

15. Матвієнко О. В. Основи інформаційного менеджменту. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 336 с.

16. Мішалова О. В. Історичний наратив як форма організації та репрезентації історичного знання. *Актуальні проблеми духовності*. 2011. Вип. 12. С. 184-213.

17. Нікіфоров А. Л. Специфіка описання в історії та соціальних науках. *Вісник Київського університету. Серія: Філософія*. 2010. № 3. С. 107-120.

18. Поплавський М. Соціальні мережі як культурно-просвітницький ресурс. *Український інформаційний простір*. 2020. № 1(5). С. 12-27.

19. Рибак С. Аудіонарис між науковою статтею і родинною легендою. *Медіакультура та історична пам'ять*. 2021. Вип. 8. С. 52-60.

20. Уайт Г. Метаісторія: історичне уявлення в Європі XIX ст. / пер. з англ. О. Коваленко. Київ : Ніка-Центр, 2003. 432 с.

21. Чекаленко К. Публічна історія як освітній феномен. *Public History Weekly*. 2021. Vol. 9, № 4. С. 194-200.

22. Шрамко Я. В. Актуальні проблеми духовності. Кривий Ріг : КДПУ, 2011. 213 с.

23. Berry R.; Amez S. Podcasting, audio on-demand and the future of radio. *The Routledge Companion to Radio and Podcast Studies*. New York : Routledge, 2022. P. 3-19.

24. Рікоеur P. Time and Narrative. Chicago : University of Chicago Press, 1984. Vol. 1. 274 p.

ДОДАТОК А
ВІЗУАЛЬНЕ ОФОРМЛЕННЯ ПОДКАСТУ

ДОДАТОК Б

МАТЕРІАЛИ ПОРТФОЛІО ТА ПОСИЛАННЯ НА ПРОЄКТ

1.Психологія під час війни: поради від психолога. URL: https://universe.zp.ua/psihologija-pid-chas-vijni-poradi-vid-psihologa/

2. Українські звичаї та забобони. URL: https://universe.zp.ua/ukrainski-zvichai-ta-zaboboni/

3. Любов до себе. Рекомендації від психолога. URL . https://universe.zp.ua/ljubov-do-sebe-rekomendacii-vid-psihologa/

4. Івана Купала. Історія та традиції. URL. https://universe.zp.ua/ivana-kupala-istorija-ta-tradicii/

5. Психологічні аспекти роботи у віддаленому форматі: як зберегти ефективність та здоров'я співробітників. URL. https://universe.zp.ua/psihologichni-aspekti-roboti-u-viddalenomu-formati-jak-zberegti-efektivnist-ta-zdorov-ja-spivrobitnikiv/

6. Екологічні проблеми міста. URL. https://universe.zp.ua/ekologichni-problemi-mista/

7. Культура скасування: Між свободою слова та суспільною відповідальністю. URL. https://universe.zp.ua/kultura-skasuvannja-mizh-svobodoju-slova-ta-suspilnoju-vidpovidalnistju/

8. Соціальні рухи та активізм: Як сучасні ініціативи змінюють суспільство та політику. URL. https://universe.zp.ua/socialni-ruhi-ta-aktivizm-jak-suchasni-iniciativi-zminjujut-suspilstvo-ta-politiku/

Серія подкастів творчого проекту:

1. Історія однієї зради: Чому впала Запорізька Січ у 1775 році. URL. https://drive.google.com/file/d/1EURtgXaPdvKoaXVEXj7eVLseMrX3RdaQ/view?usp=drivesdk

2. Мова і наказ: Хто і навіщо забороняв українську? URL. https://drive.google.com/file/d/1hMFs0IuyPe7SYzZ386nbNBAwsvAiE1CQ/view?usp=drivesdk

3. Листопадовий зрив: Як українці взяли владу у Львові. URL. https://drive.google.com/file/d/1aYHU1m4fu1OPtLoqyyVAMshpYipxv0qw/view?usp=drivesdk

ДОДАТОК В
СЦЕНАРІЇ ПОДКАСТІВ

1. « Запорізька Січ»

№	Хронометраж	Аудіоряд	Примітки
1	0:00 – 0:10	Закадровий текст: « 10 хвилин історії»	Мелодія: «Ой на горі та женці жнуть»
2	0:11 – 1:00	Закадровий текст:«1775 рік. Літній світанок. Козаки на Запорізькій Січі прокидаються не від співу жайворонків, а від грому гармат. На обрії — військо Катерини II. Але це не ворог. Це... союзник. Той, кому ще вчора присягали на вірність. І в цю мить стає зрозуміло: Січ приречена. Це подкаст "10 хвилин історії", і сьогодні ми поговоримо про знищення Запорізької Січі — не просто козацької твердині, а символу волі, самоврядування і національного духу. Чому вона впала? І чи дійсно все вирішила зрада?»	Мелодія: «Запорізький марш»
3	1:01 – 10:44	Наприкінці XVIII століття Запорізька Січ вже не була тією героїчною силою, що гриміла в битвах XVII століття. Військо Запорозьке Низове на той момент стало напіввійськовою, напівавтономною формацією в межах Російської імперії. Водночас, саме ця автономність — власна територія, судочинство, виборність отамана, козацькі ради — йшла в розріз з централізаторською політикою Петербурга. У козацьких степах процвітала унікальна культура — з власною системою освіти, церквою, фольклором, навіть з власною «зовнішньою політикою» — іноді козаки вели переговори з Османською імперією, Кримським ханством, або навіть Австрією. Запорожці були зручними союзниками в часи війни, але в мирний час ставали зайвими. Росія щойно завершила тривалу війну з Османською імперією (1768–1774), яка завершилася перемогою і підписанням Кючук-Кайнарджійського миру. Козаки допомогли, але тепер стали непотрібними — навпаки, небажаними. Катерина II, просвітителька на словах, але самодержиця на ділі, цілеспрямовано знищувала залишки автономій у межах імперії. Гетьманщину було ліквідовано ще 1764 року. Слідом пішла Слобідська Україна. Тепер настала черга Січі. Імператриця офіційно звинуватила козаків у "мародерстві", "непокорі", "перешкодах колонізації" південних степів. Але справжньою причиною було прагнення узурпувати контроль над величезними землями півдня України — так званими Новоросійськими землями. Уряд прагнув заселяти ці території росіянами, сербами, німцями, болгарами — лояльними підданими, які не мали традицій самоврядування. Крім того, політичне та економічне значення Січі зросло. Вона контролювала торгівлю, рибальство, солеваріння, заготівлю лісу — тобто ресурси, що приносили прибуток. Імперські можновладці вже розділяли ці землі на папері. До кінця XVIII століття всередині самої Січі почався розкол. Частина козацтва вже давно інтегрувалася в імперську структуру. Дехто з старшини прагнув титулів,	

		пенсій, маєтків. Петро Калнишевський — останній кошовий отаман — був шанованою постаттю, обраною сім разів, але навіть його авторитет не міг об'єднати розрізнене товариство. Крім того, Січ втратила союзників. Кримське ханство, що раніше було ворогом Росії, тепер стало васалом. Османська імперія була ослаблена. Польща — на межі розподілу. Не було жодної держави, яка могла б втрутитися або підтримати запорожців. Коли генерал Петро Текелій з корпусом у понад 10 тисяч солдатів наблизився до Січі, він робив це під прикриттям — нібито прямуючи на навчання. Січ не чинила опору. Не через страх — через ізоляцію і дезорієнтацію. Хтось не повірив, хтось сподівався на компроміс. Хтось мовчав навмисно. 4 червня 1775 року російські війська оточили Січ і вдерлися всередину без опору. Калнишевського заарештували і заслали до Соловецького монастиря, де він провів 25 років у камері-одиночці. Помер на 112-му році життя. Січ було зруйновано. Козацькі церкви — спалено або перевезено. Архів — знищено. Козацькі скарби — конфісковано. Це був не просто політичний акт — це було символічне знищення цілої культури. Близько 5 тисяч козаків не змирилися — вони вирушили за Дунай, на територію Османської імперії, де створили Задунайську Січ. Вони ще довго зберігали свою структуру, віру і традицію. На місці Січі постала Новоросійська губернія. Землі, які раніше належали козацтву, передали російським генералам, іноземним колоністам і царським фаворитам. З'являються кріпацькі маєтки — там, де ще вчора панувала воля. Колишніх козаків мобілізували до регулярної армії або змусили оселитися в «військових поселеннях» — контрольованих адміністрацією. Деякі стали селянами без права власності, інші — вільними, але без землі. Втрачено не лише автономію — втрачено стиль життя. Але дух Січі жив. У піснях, легендах, у романтичних образах Тараса Шевченка, в повстаннях, які вибухали з новою силою в XIX столітті. Запорізька Січ була не просто військовим укріпленням. Це був унікальний феномен у європейській історії — напівдержавне утворення з елементами прямої демократії, самоврядування та глибокою мілітарною культурою. Тут щороку обирали кошового отамана, всі рішення ухвалювалися на раді, і навіть найвищі керівники могли бути позбавлені посади за зловживання владою. Січ приваблювала не лише українців — серед козаків були білоруси, поляки, татари, волохи, навіть німці. Вона стала притулком для втікачів із усієї Речі Посполитої та Московії — усіх, хто прагнув свободи. І саме в цій спільноті свободи формувалась нова українська ідентичність — горда, воїнська, антимонархічна. Січ мала свій флот, власну розвідку, дипломатію й навіть валюту. Козаки укладали угоди з султанами Османської імперії, кримськими ханами, а в деякі моменти навіть із королями Франції. Не випадково в Європі її боялися й поважали: січовики мали репутацію грізних, але дисциплінованих бійців. Зруйнування Січі 1775 року Катериною II — це не просто військова акція. Це була свідома політика ліквідації альтернативної моделі державності. Імперії не могли дозволити існування вільного народу поруч із собою — бо приклад цієї свободи був небезпечним. Проте козаки не зникли. Частина з них вирушила за Дунай, де заснували Задунайську Січ під протекторатом Османської імперії. Інші пішли на Кубань, де утворили військову спільноту, що зберігала українську мову, традиції й одяг ще понад століття. Навіть імперська репресія не змогла стерти пам'яті про Січ — бо вона залишилася у думах, піснях, літературі та генетичній пам'яті українців. Зруйнування Запорізької Січі — це приклад імперської стратегії: спочатку використати силу, потім	

		роззброїти, — і, врешті, знищити. Це гіркий урок про небезпеку внутрішнього розколу, втрати єдності, пасивності еліт. Але водночас це й історія нескореності. Бо навіть вигнані з рідної землі, козаки не втратили себе. Вони зберегли мову, віру, традицію, і найголовніше — віру в свободу. Січ — хоч і знищена фізично — стала символом. Символом незалежності, боротьби й волі. Символом того, що українську державність не можна просто знищити наказом імператриці чи вогнем артилерії. Сьогодні, ця історія звучить по-новому. Бо історія — це не лише минуле. Це дзеркало нашого сьогодення. Це попередження — і водночас надія. Надія в тому, що навіть після знищення фортеці може жити ідея. Що свобода — це не стіни і гармати, а пам'ять, гідність і воля. Січ можна зруйнувати. Але козацький дух — незнищенний. Дякую, що були зі мною. Це був подкаст "10 хвилин історії". Пам'ятаймо: історія — це не про минуле. Це про нас із вами.»	
4	10:45 – 10:55	Закадровий текст: « 10 хвилин історії»	«Ой на горі та женці жнуть»

2. «Листопадовий зрив»

№	Хронометраж	Аудіоряд	Примітки
1	0:00 – 0:10	Закадровий текст: « 10 хвилин історії»	Мелодія: «Ой на горі та женці жнуть»
2	0:11 – 1:01	Закадровий текст: «1 листопада 1918 року. Львів ще спить. Та без пострілів і шуму невелика група українських вояків займає важливі стратегічні точки — пошту, ратушу, залізничний вокзал. Австрійські прапори знімають, а натомість піднімають синьо-жовті. Вперше за століття українці самі проголошують свою державу — Західноукраїнську Народну Республіку. Це подія, яку ми сьогодні згадуємо, говорячи про Листопадовий зрив — блискавичну операцію, що зробила Україну у Львові реальністю. Це "10 хвилин історії", і сьогодні ми говоримо про Листопадовий зрив — блискавичну операцію, яка зробила Україну у Львові реальністю.	Мелодія: «Ой на горі та женці жнуть»
3	1:02 – 10:52	Закадровий текст: «Початок листопада 1918 року — це час, коли в Європі майже завершилась Перша світова війна, а старі імперії почали розпадатись. Австро-Угорська імперія, яка проіснувала понад 600 років, не витримала натиску революційних хвиль та військових поразок, і на її руїнах почали виникати нові національні держави. Чехи, угорці, румуни, хорвати — всі вони проголосили незалежність або автономію. Для українців Галичина була стратегічним та символічним регіоном. Хоча тут жили різні народи, українці становили більшість населення Східної Галичини. Однак, польська	Мелодія: « Ой на горі та женці жнуть»

		національна ідея давно претендувала на Львів і весь регіон. У контексті розпаду Австро-Угорщини для українців це була остання можливість проголосити власну державу. Львів був важливим для обох народів — поляків і українців. Місто було центром культурного і адміністративного життя, в ньому перебували численні державні установи Австро-Угорщини. Українці бачили, що інакше, ніж через швидке й рішуче захоплення влади, вони не зможуть утримати це місто і весь регіон під своїм контролем. До моменту, коли Листопадовий зрив став можливим, українці вже зробили кілька важливих кроків для організації власної політичної та військової сили. У жовтні 1918 року була створена Українська Національна Рада (УНРада), орган, що мав представляти інтереси українців Галичини на міжнародному рівні. Очолював УНРаду Євген Петрушевич, досвідчений політик і лідер національного руху. У момент, коли стало ясно, що польська військова і політична організація готується захопити Львів, українці вирішили діяти на випередження, не даючи полякам шансу. Ідею захоплення Львова очолив Дмитро Вітовський — сотник Української Галицької Армії, який, маючи лише кілька сотень бійців, здебільшого із Буковинського легіону січових стрільців, студентів та добровольців, став керівником операції. План був досить простим: захопити ключові адміністративні будівлі міста, аби не дати полякам жодного шансу на організований опір. Більшість учасників операції навіть не мали військових навчань, але їхня рішучість і мотивація були достатніми для успіху. Ніч з 31 жовтня на 1 листопада 1918 року — одна з найважливіших ночей в історії Львова. Українські вояки під керівництвом Вітовського, діючи швидко і організовано, без зайвого шуму та пострілів займають ключові адміністративні об'єкти — пошту, телеграф, ратушу та залізничний вокзал. Вранці, коли містяни прокидаються, вони бачать змінені прапори, синьо-жовті замість австрійських, і читають прокламацію про створення нової держави — Західноукраїнської Народної Республіки. Цей момент став символом боротьби за незалежність. ЗУНР проголосила свою територію — Східну Галичину, Буковину та Закарпаття, але також заявила про намір мати власний уряд, армію і державну мову — українську. Уряд, у свою чергу, намагався діяти відповідно до принципів народовладдя, запроваджуючи реформи та громадські установи. Тишина, яка настала після захоплення Львова українцями, тривала недовго. Польські сили та організації, зокрема молодь та військові, не визнають проголошену незалежність ЗУНР. Вже 2 листопада розпочинаються перші сутички, і польська сторона оголошує війну українцям. Місто швидко розділяється на зони впливу. В деяких районах українці контролюють ситуацію, в інших домінують поляки. Починається запекла вулична війна за Львів. Перші кілька днів боротьби виявились вирішальними для подальшого розвитку подій. Польські війська почали отримувати підкріплення, і ситуація для українців ставала дедалі складнішою. Львів, за короткий час, став символом національного протистояння, адже тут вирішувалася доля Галичини, а отже, й частини української державності. Українські сили, хоча і зазнали поразки, змогли до певної міри затримати наступ польських військ. Незважаючи на	

		втрату Львова, ідея ЗУНР не зникла. Уряд ЗУНР змушений був евакуюватися до Станіслава (тепер Івано-Франківськ), але бойові дії продовжувалися. Військова сила, яка була створена для боротьби з польським наступом, стала відома як Українська Галицька Армія (УГА). Вона вела бойові дії з польськими силами ще до кінця 1919 року. Але, попри героїчний опір і спроби міжнародного визнання, ЗУНР потрапила під дипломатичний тиск та військову ізоляцію, і уряд змушений був виїхати за кордон. У результаті, польські війська окупували територію Галичини, і Львів став частиною Польщі до 1939 року. Листопадовий зрив — це не лише успішна військова операція, а й символічна спроба українців взяти свою долю у власні руки. Це був момент, коли історія здавалася гнучкою, коли на уламках старої імперії можна було збудувати щось нове — справедливе, вільне й українське. І хоча Західноукраїнська Народна Республіка проіснувала лише кілька місяців, її дух і політична воля заклали підвалини для подальших визвольних змагань українського народу. Для багатьох тогочасних діячів поразка у Львові не стала кінцем боротьби. Євген Петрушевич продовжував дипломатичну діяльність на міжнародній арені, намагаючись донести українську правду до європейських столиць. Дмитро Вітовський, який став героєм Листопадового чину, залишився символом безстрашності та патріотизму — хоч і загинув трагічно невдовзі після подій 1919 року. Інші учасники УГА стали частиною Армії УНР або опинилися в еміграції, де продовжували боротьбу за українську справу. Події Листопадового зриву мали не лише військове й політичне, а й глибоке моральне значення. Це був прояв довгоочікуваного самоствердження українців як нації — з власними прагненнями, культурою, мовою, історією. У ті кілька днів листопада 1918 року українці у Львові продемонстрували всьому світу, що мають не тільки право, а й рішучість мати власну державу. Це був голос покоління, яке не хотіло більше бути під чиїмось прапором — а лише під своїм, синьо-жовтим. Сьогодні, через понад століття, Листопадовий зрив залишається прикладом мужності, рішучості й далекоглядності. Це нагадування про те, що навіть у найтемніші часи можна зробити крок до свободи. І хоча шлях до незалежності України був довгим і трагічним, ці події — як і постаті їхніх учасників — залишаються живими в історичній пам'яті. Львів, місто, яке тоді стало епіцентром боротьби, і сьогодні несе в собі дух спротиву, культури й національної гідності. Пам’ять про ЗУНР — це не лише данина минулому, а й джерело натхнення для сучасних поколінь. Адже історія повторюється не тоді, коли ми її пам’ятаємо, а коли ми її розуміємо й робимо з неї висновки. Це була історія про Листопадовий зрив — подію, яка змінила хід української історії і довела: навіть кількасот рішучих людей можуть зрушити імперію, коли стоять за правду і свободу. Це був подкаст “10 хвилин історії”. Дякую, що слухали. І пам’ятайте: історія — не мертва. Вона дихає в нас.»	
4	10:53 –11:04	Закадровий текст: « 10 хвилин історії.»	Мелодія: «Ой на горі та

			женці жнуть»

3. «Мова і наказ»

№	Хронометраж	Аудіоряд	Примітки
1	0:00 – 0:13	Закадровий текст: « 10 хвилин історії»	Мелодія: « Ой на горі та женці жнуть»
2	0:14 – 1:14	Немає української мови. Це діалект російської, вигаданий селянами». Приблизно такими словами імперські чиновники пояснювали цензорам, чому українську треба заборонити. Але що змушує державу боятися мови? Здавалося б, мова — це просто набір звуків, слів. Чому ж за неї саджали, виганяли, катували? Правда в тому, що мова — це не просто засіб спілкування. Це носій культури, історичної пам’яті, способу мислення. І саме тому тоталітарні системи завжди починають з контролю над мовою. Це подкаст "10 хвилин історії", і сьогодні ми говоримо про те, як Українська пройшла через пекло заборон, знущань, висміювання і зросійщення. Але вистояла.	Мелодія: « Ой на горі та женці жнуть»
3	1:15 – 10:15	Закадровий текст: «XIX століття. Російська імперія — це гігантська багатонаціональна держава, що тримається на уніфікації. І будь-яка відмінність — у мові, культурі, традиціях — сприймається як виклик авторитету держави. Українське національне пробудження починається з фольклору. Коли етнографи починають записувати народні пісні, легенди, обряди — вони раптом відкривають цілий світ, який має свою логіку, поетику, символіку. Українська мова виявляється самобутньою, багатою, співучою. Імперія починає нервувати. Якщо українська — це не просто діалект, а повноцінна мова, то хто тоді українці? Просто росіяни з акцентом? Чи все ж таки окремий народ? У 1863 році, на фоні повстання в Польщі, імперія посилює контроль над "неблагонадійними" народами. Міністр Петро Валуєв підписує циркуляр, яким забороняється друкувати українською мовою релігійні, шкільні й освітні тексти. Саме тоді звучить та знаменита фраза: «Ніякої окремої малоросійської мови не було, нема і бути не може». Ця фраза увійде в усі протоколи, цензурні відмови, інструкції. Українська — це щось несерйозне, сільське, дрібне. Російська — мова культури, науки, влади. Навіть церква, яка віками була одним із головних трансляторів мови, зобов’язується використовувати лише церковнослов’янську та російську. Молитви українською — під забороною. 1876 рік. Імператор Олександр II відпочиває в Емсі — німецькому курортному містечку. Там він підписує новий, ще жорсткіший документ — Емський указ. Його положення: Заборона друку будь-яких книг українською (не лише шкільних — навіть художніх); Заборона ввезення українських книг з-за кордону (навіть через Львів);	Мелодія: « Ой на горі та женці жнуть»

		Заборона театральних постановок українською; Заборона пісень українською мовою на сцені; Обов'язковий перегляд і корекція всіх текстів «на малоросійському наріччі». Це — мовний терор, оформлений бюрократично. Рішення ухвалюють не на фронті, не в бою — а в кабінетах, звітах, через інструкції для друкарень і театрів. Навіть у Київському університеті не дозволяли писати дипломи українською мовою — хоча більшість студентів були українцями. Але мова не вмирає. Вона шукає обхідні шляхи. Галичина, яка належала Австро-Угорщині, стає головним центром українського книгодрукування. Тут відкриваються видавництва: «Просвіта», «НТШ», «Зоря». Львів — це свого роду "український Лондон" XIX століття: місто свободи слова і національного відродження. Звідси книжки нелегально провозять через кордон, з ризиком для життя. Їх переправляють контрабандою через Карпати, ховають у подвійних стінах, вивозять у возах з сіном. Також на початку XX століття у Харкові існували цілі "підпільні бібліотеки" де люди потайки обмінювалися україномовними книжками. Вчителі викладали українською, а потім змінювали мову в зошитах на російську, щоб обійти перевірки інспекторів. Чому мова вижила? Бо вона була не тільки в книжках. Вона була в піснях, в колядках, у бабусиних казках, у народних приказках.Мову передавали не через школу — а через родину. Це була освіта": від матері до дитини, від діда до внука. Навіть якщо не було жодної книжки українською — мова жила у побуті. І саме це врятувало її. Бо поки існує носій мови — існує й мова. З падінням Російської імперії українська мова отримує коротке вікно свободи — УНР (1917–1920), політика "українізації" у 1920-х роках. Але з приходом сталінізму ситуація змінюється. У 1930-х розстріляне Відродження — десятки письменників і мовознавців страчено. Розстріляне Відродження — це трагічний період української історії в 1920–1930-х роках, коли радянський режим знищив цілу генерацію українських інтелектуалів: письменників, поетів, драматургів, художників, науковців, мовознавців, педагогів. Це були люди, які творили модерну українську культуру — і саме тому стали небезпечними для тоталітарної влади.Основна дата 3 листопада 1937 року. Це — символічний пік терору. У цей день у Соловецькому таборі (на Соловках) було страчено 111 українців, більшість із яких — представники культури. Ключовими постатями Розстріляного Відродження були : 1. Микола Зеров - поет, перекладач, літературознавець, лідер неокласиків. Поетичні переклади з латини, грецької, французької. Розробляв концепцію «високої» української літератури. Статті про українських класиків 2. Лесь Курбас - режисер, актор, реформатор українського театру. Засновник театру «Березіль» — авангардного українського театру. Ставив п'єси Куліша, Шекспіра, Мольєра — у новаторській манері. 3. Валер'ян Підмогильний - прозаїк, перекладач, один із перших урбаністів в українській літературі. Роман «Місто» — перша урбаністична проза в українській літературі. Це роман про село і місто, про кар'єру і мову та про амбіції. Перекладав з французької. 4. Микола Куліш - драматург, автор соціально-політичної драми.Написав «Мина Мазайло» — сатира на зросійщення (головний герой хоче змінити українське прізвище на «Мазєнін»). Його п'єси ставив Лесь Курбас	

		— за це обох і знищили. 5. Євген Плужник - поет, драматург, один із найбільш ліричних авторів свого часу. Збірки «Ранні осені», «Рівновага», П'єси «У дворі на передмісті». Розстріляне Відродження — це не просто втрата людей, це втрата потенціалу цілого етапу розвитку культури. Репресії нав'язали страх мовлення українською, страх мислити незалежно, страх бути собою. Розстріляне Відродження — це не тільки трагедія, а й доказ що імперія не знищила слова. Сьогодні ми знову читаємо твори Куліша, Підмогильного, Зерова. Їхня мова — жива. А отже — вони не переможені. Мову знову заганяють у тінь: русифікація, кіно лише російською, книги зникають з обігу. Заборонити мову — це не лише питання культури. Це питання влади. Тоталітарна система завжди боїться того, що не контролює. А мова — це річ, яку неможливо повністю знищити. Її не сховаєш у сейф, не перепишеш указом. Вона живе в пам'яті, у щоденній мові, у тілі народу. Українська мова пройшла через кілька хвиль заборон, зросійщення, висміювання. Але саме тому вона така міцна. Сьогодні, коли ми можемо вільно говорити українською — це не просто комфорт. Це пам'ять. Це гідність. Це свобода. І кожен, хто говорить українською — продовжує ланцюг тих, хто її зберіг. Це був подкаст "10 хвилин історії" Українська мова — це не просто засіб говорити. Це спосіб бути собою, навіть коли навколо тебе імперія.»	
4	10:16 – 10:25	Закадровий текст: « 10 хвилин історії»	Мелодія: « Ой на горі та женці жнуть»

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Ситнікова Анна Миколаївна, студентка 4 курсу, форми навчання денне, факультету Журналістика, спеціальність С7 журналістика, адреса електронної пошти sitnikova.anna1006@gmail.com

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Подкасти про історію в українському інфопросторі: особливості створення та просування» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата 29.05.2025 Підпис ____ _____ ПІБ (студент) Ситнікова А.М.

Дата 29.05.2025 Підпис _____ ПІБ (керівник проєкту) Усманова О. В.

ABSTRACT

Title of the Bachelor's Qualification Paper: «History Podcasts in the Ukrainian Information Space: Features of Production and Promotion»

Main text length: 30 pages

Number of sources used: 24

Research objective:

To comprehensively study the specifics of producing, structuring, and promoting historical podcasts within the Ukrainian information space, as well as to develop and implement an original audio project – a series of three podcast episodes covering key moments in Ukrainian history related to the struggle for autonomy, language, and statehood.

To achieve this goal, the following tasks were completed:

1. Identified the specifics of podcasts as a modern media phenomenon, their functions, genre features, and classification criteria.
2. Analyzed the peculiarities of presenting historical narratives through audio formats, focusing on the role of voice, sound design, and editing in reconstructing past events.
3. Explored the development of historical podcasting in Ukraine and its role in preserving national memory.
4. Designed the concept of the original podcast project «10 Minutes of History», substantiating the choice of topics, structure, and stylistic approach.

Object of research: Podcasts as a form of audio communication in the Ukrainian media environment.

Subject of research: Thematic, structural, and technical characteristics of history-focused podcasts dedicated to Ukrainian historical memory.

Formal and content characteristics of the project: The qualification work includes the creation of a three-episode podcast series titled *10 Minutes of History*. Each episode is dedicated to a key topic: the destruction of the Zaporizhzhia Sich

(1775); the imperial bans on the Ukrainian language; the November Uprising in Lviv (1918).

Each episode follows a clear structure: historical context – narrative reconstruction – analytical conclusion. The format is a short (up to 10 minutes) documentary-style audio essay combining voice narration, archival references, and sound design. The project's aim is to inform and emotionally engage the audience, encouraging deeper reflection on Ukrainian historical experience.

Keywords: podcasts, historical narrative, Ukrainian identity, audio communication, Ukrainian media space, digital historiography, history popularization, documentary podcast, storytelling, media literacy.